

**A MAGYAR LGBT SZÖVETSÉG VÉLEMÉNYE AZ EGYES
MIGRÁCIÓS, ILLETVE MENEKÜLTÜGYI TÁRGYÚ ÉS MÁS
TÖRVÉNYEK JOGHARMONIZÁCIÓS CÉLÚ
MÓDOSÍTÁSÁNAK TERVEZETÉRŐL**

2014. december 29.

**MAGYAR
LGBT
SZÖVETSÉG**

A magyarországi leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű civil szervezeteket tömörítő ernyőszervezet, a Magyar LGBT Szövetség áttekintette az egyes migrációs, illetve menekültügyi tárgyú és más törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló törvény tervezetét. Üdvözöljük, hogy tervezet a különleges eljárási igényekkel rendelkező személyek körében nevesíti a szexuális irányultságot és a nemi identitást mint sérülékenységi szempontot, valamint hogy az üldöztetési okok között a nemi identitás is megjelenik, nem értünk ugyanakkor egyet az ez utóbbi kapcsán választott kodifikációs megoldással, illetve hiányoljuk, hogy a különleges befogadási igényekkel rendelkező személyek kapcsán a szexuális irányultság és a nemi identitás nem jelenik meg a sérülékenységi szempontok között.

NEMZETKÖZI STANDARDOK

Az elmúlt évek során egyre nagyobb nemzetközi figyelem irányul a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) menedékkérők helyzetére. Az **ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR)** 2012-ben adta ki a szexuális irányultságon vagy nemi identitáson alapuló kérelmekkel kapcsolatos új, 9-es számú iránymutatását,¹ amely a 2008-ban kiadott korábbi iránymutatás helyébe lépett. A dokumentum megállapítja, hogy a szexuális irányultság és nemi identitás legitim üldöztetési alap, az LMBTI kérelmezők „meghatározott társadalmi csoport” tagjaiként tekintendők. A Főbiztosság Közép-Európai Regionális Képviselete 2013 folyamán a sérülékeny menedékkérők helyzetével kapcsolatos projektet valósított meg. A projekt során kidolgozott eljárásrend² szerint: „A világ számos részén az egyének súlyos emberi jogi jogsértéseknek és az üldöztetés más formáinak vannak kitéve vélt vagy valós szexuális irányultságuk vagy nemi identitásuk miatt. Széles körben dokumentált, hogy az LMBTI személyek gyakran válnak gyilkosságok, szexuális és nemi alapú erőszak, fizikai támadások, kínzás, önkényes letartóztatás, erkölcstelen vagy deviáns magatartással történő gyanúsítás, a gyülekezési és szólásszabadság jogának korlátozása, valamint foglalkoztatási, oktatási és egészségügyi diszkrimináció áldozatává a világ számos országában. Az üldöztetés, mely elől menekülnek, gyakran folytatódik azon államban, ahol menedéket kérnek, nem ritkán pont a menedékkérő közösség részéről, amely megnehezíti számukra, hogy hozzáférjenek a támogató hálózatokhoz és humanitárius szolgáltatásokhoz.”

Az **ENSZ Emberi Jogi Főbiztosságának** 2011-es tematikus jelentése³ is kiemeli, hogy az LMBTI embereken szexuális irányultságuk vagy nemi identitásuk miatt elkövetett erőszakos esetek közt gyakori a fizikai (gyilkosság, verés, emberrablás, szexuális erőszak) és pszichológiai erőszak (fenyegetések, kényszerítés, szabadságtól való megfosztás). A menedéjog kapcsán felhívja a figyelmet, hogy „Még azokban az országokban is, ahol elismerik az erre alapozott menedékkérelmeket, a gyakorlat és az eljárások gyakran nem felelnek meg a nemzetközi standardoknak. (...) A menekültek néha erőszaknak és diszkriminációnak vannak kitéve az őrzött szálláshelyeken, és az áttelepítés eredményeként

¹ ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (2012): *Guidelines on International Protection No. 9: Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees* (HCR/GIP/12/09). Elérhető: <http://www.unhcr.org/509136ca9.pdf>

² ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (2013): *Guidance for Case Workers to Address the Support and Procedural Needs of Vulnerable Asylum-Seekers. Hungary.*

³ ENSZ Emberi Jogi Főbiztosság (2011): *Discriminatory laws and practices and acts of violence against individuals based on their sexual orientation and gender identity* (A/HRC/19/41). Elérhető: http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Discrimination/A.HRC.19.41_English.pdf

olyan közösségekben helyezik el őket, ahol további szexualitással és nemmel kapcsolatos kockázatoknak lehetnek kitéve.”

Ezen fejleményekkel az **Európai Unió** vonatkozó joganyaga is lépést tartott. A 2004-ben elfogadott kvalifikációs irányelv (2004/83/EK) a szexuális irányultságot, a 2011-ben átdolgozott irányelv (2011/95/EU) a szexuális irányultság mellett már a nemi identitást is nevesíti az üldöztetési okok között.⁴ Ezen szempontok az eljárási irányelvben (2013/32/EU) is megjelennek, a 29. preambulumban így szól: „Egyes kérelmezőknek különleges eljárási garanciákra lehet szükségük, például életkoruk, nemük, szexuális irányultságuk, nemi identitásuk, fogyatékosságuk, súlyos betegségük, mentális zavaruk vagy az általuk elszenvedett kínzás, nemi erőszak vagy bármely egyéb súlyos pszichikai, fizikai vagy szexuális erőszak következményei miatt.” A befogadási irányelv (2013/33/EU) ugyan nem nevesíti külön a szexuális irányultságot és a nemi identitást mint sérülékenységi szempontot, azonban fontos hangsúlyozni, hogy a lista nyílt, és a felsorolásban szereplő „kínzás, nemi erőszakon vagy a pszichikai, fizikai vagy szexuális erőszak más súlyos formáján átesett személyek” kitétel gyakran érvényes az LMBTI menedékkérőkre is.

Az LMBTI menedékkérők helyzetével az **Európa Tanács** is foglalkozott, a Miniszteri Bizottság 2010-ben mind a 47 tagország, köztük Magyarország támogatásával elfogadta a szexuális irányultság, illetve nemi identitás alapján történő diszkrimináció leküzdését célzó intézkedésekről szóló CM/Rec(2010)5. sz. ajánlását.⁵ A Melléklet 44. ajánlási pontja szerint: „A menedékkérőket védelemben kell részesíteni a szexuális irányultságon, illetve nemi identitáson alapuló diszkriminatív politikákkal vagy gyakorlatokkal szemben; különösen, megfelelő intézkedéseket kell tenni a szabadságuktól megfosztott menedékkérőkkel szembeni fizikai erőszak – beleértve a szexuális visszaélést, a verbális agressziót és a zaklatás egyéb formáit is – kockázatának megelőzésére, valamint arra, hogy biztosítva legyen számukra az egyedi helyzetük szempontjából releváns információkhoz való hozzáférés.”

Az európai LMBTI szervezetek összefogó ernyőszervezet, az **ILGA-Europe** 2014-es iránymutatása⁶ az átdolgozott eljárási és befogadási irányelvek gyakorlatba ültetéséről mindezzel összhangban kifejti, hogy az LMBTI menedékkérők gyakran érzik magukat kizárva a menekültügyi szolgáltatásokból és a diszkriminációtól és zaklatástól való félelmük nagyban megnehezíti helyzetüket a befogadó országban. Ez az izoláltság jelentősen megnöveli sérülékenységüket, hiszen következményeként sokuk van kiszolgáltatva idegenek vagy ismerősök kedvességének.

⁴ A 2004-es irányelvben az alábbi megfogalmazás szerepel: „A származási ország körülményeitől függően meghatározott társadalmi csoportnak minősülhet az olyan csoport is, amely tagjainak közös jellemzője a szexuális irányultságon alapul. Nem tartoznak a szexuális irányultság fogalma alá az olyan cselekmények, amelyek a tagállamok nemzeti joga értelmében bűncselekménynek minősülnek. A nemre vonatkozó szempontok figyelembe vehetők, anélkül azonban, hogy ezek önmagukban megalapoznák e cikk alkalmazhatóságát.” Az átdolgozott irányelvben az utolsó mondat helyett az alábbi szerepel: „Egy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás meghatározása vagy egy ilyen csoport jellemzőinek beazonosítása céljából kellő figyelmet kell fordítani a nemre vonatkozó szempontokra, ideértve a nemi identitást is.”

⁵ Hivatalos magyar nyelvű fordításban elérhető: <http://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/download/c/fd/30000/CM-Rec-2010-5-ajanlas.pdf>

⁶ ILGA-Europe (2014): *Laying the grounds for LGBTI sensitive asylum decision-making in Europe: transposition of the Recast Asylum Procedure Directives and of the Recast Reception Conditions Directive*. Elérhető: http://www.ilga-europe.org/home/issues/asylum_in_europe/resources/laying_the_grounds_for_lgbti_sensitive_asylum_decision_making_in_europe_transposition_of_the_recast_asylum_procedure_directives_and_of_the_recast_reception_conditions_directive_september_2014

A 25 európai ország LGBTI menedékkérőkkel kapcsolatos gyakorlatát összegző *Menekülés a homofóbia elől* c. jelentés⁷ a befogadási körülmények kapcsán az alábbi megállapításokat tette: „Európában a befogadó állomásokon és fogdáknak az LGBTI menedékkérők gyakran szembesülnek homofób vagy transzfób magatartással, a hátrányos megkülönböztetéstől az erőszakig. Ez nemritkán más menedékkérőtől, esetenként a befogadó állomást vagy fogdát fenntartó hatósági személyektől ered. Az ez elleni fellépés keretében az LGBTI menedékkérők speciális igényeire és helyzetére megfelelő irányutatókat és eljárásokat kell kidolgozni. Ezek között elsőrendű egy megfelelő és hatékony panaszmechanizmus. További alkalmas intézkedések például, ha az LGBTI kérelmezők részt vehetnek az elszállásolásukkal kapcsolatos döntések meghozatalában, valamint ha a befogadó és fogvatartási intézmények személyzetét szakmai felkészítésben részesítik.”

NEMI IDENTITÁS MINT ÜLDÖZTETÉSI OK

A 2004/83/EK irányelvvel összhangban, a szexuális irányultság mint üldöztetési ok már a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Metv.) eredeti változatában is nevesítésre került (64. § (2) bek.). Ugyanakkor a jogalkotó az új kvalifikációs irányelv átültetése során az irányelv szövegében a nemi identitás nevesítése kapcsán végbement változásra nem volt tekintettel, a nemi identitás a hatályos törvényben nincs nevesítve. Üdvözöljük, hogy ezt a hibát a jogalkotó a jelen tervezet keretében orvosolni kívánja (tervezet 63. §). Ugyanakkor a választott kodifikációs megoldást (a „nemi hovatartozás” kifejezés lecserélése a „nemi identitás” kifejezésre a Metv. 60. §-ában) nem tartjuk megfelelőnek.

A tág értelemben vett társadalmi nem (*gender*) témaköréhez három egymással összefüggő, de mind a szakirodalomban, mind a jogi-közpolitikai dokumentumokban egymástól jól elkülönülő kifejezés tartozik. Ezek a nem (*gender*), a szexuális irányultság (*sexual orientation*) és a nemi identitás (*gender identity*).

Nem alatt azon társadalmilag előírt szerepeket, viselkedéseket, tevékenységeket és tulajdonságokat értjük, amelyeket egy adott társadalom a nők és a férfiak számára követendőnek tart.⁸

Szexuális irányultság alatt az egyén azon képességét értjük, hogy azonos nemű (homoszexuális, lesbikus, meleg) vagy más nemű (heteroszexuális) vagy bármely nemű (biszexuális) személyek iránt képes mély érzelmi és szexuális vonzalmat érezni, illetve velük intim és szexuális kapcsolatot kialakítani.⁹

Nemi identitás alatt minden ember mélyen és egyedi módon megélt társadalmi nemét értjük, amely megegyezhet a személynek születéskor tulajdonított biológiai nemmel vagy eltérhet attól, és amelybe beletartozik az egyén személyes testérzete és a társadalmi nem egyéb kifejezési eszközei („nemi önkifejezés”), mint például az öltözködés, a beszédstílus vagy a gesztusok. Az ember biológiai nemét általában születéskor rögzítik, és onnantól kezdve társadalmi és jogi tényként kezelik. Vannak azonban olyan emberek, akiknek problémát okoz

⁷ Vrije Universiteit Amsterdam (2011): *Menekülés a homofóbia elől. A szexuális orientációval és nemi identitással kapcsolatos menedékkérelmek Európában*. Elérhető: http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Menekules_a_homofobia_elol_HU.pdf

⁸ A meghatározás forrása: *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence* (CETS No.: 210). Elérhető: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/210.htm>

⁹ A meghatározás forrása: Európa Tanács Emberi Jogi Biztos (2011): *Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe*. Elérhető: http://www.coe.int/t/Commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_en.pdf

a nekik születéskor tulajdonított nemmel való azonosulás – őket nevezzük „transznemű” személyeknek.¹⁰

A három fogalom tehát jól elkülönül egymástól: a nem a nők és férfiak közötti különbségekre, a szexuális irányultság a partnerválasztás nemére, a nemi identitás pedig a születéskor az egyénnek tulajdonított nemnek való megfelelésre vagy attól való eltérésre utal.

E megkülönböztetést a menekültügyi tárgyú nemzetközi dokumentumok is tartalmazzák, nem véletlen, hogy az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság külön iránymutatást adott ki a nemi hovatartozással¹¹, illetve a szexuális irányultsággal és a nemi identitással¹² kapcsolatos menedékkérelmekről.

Ez a megkülönböztetés a magyar jog más területein is megjelenik: az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény 8. §-a külön védett tulajdonságként nevesíti a nemet (a) pont), a szexuális irányultságot (m) pont) és a nemi identitást (n) pont).

Mivel a nem (nemi hovatartozás) és a nemi identitás fogalmak nem szinonimák, ezért a „nemi hovatartozás” lecserélése a „nemi identitás” kifejezésre nem támogatható.

Mindezek alapján az alábbi szövegszerű módosítást javasoljuk:

A Metv. 60. § (2) b) pontja a változatlan szöveggel maradjon hatályban, a 64. § (2) bekezdése az alábbiak szerint egészüljön ki:

A származási ország körülményeitől függően meghatározott társadalmi csoportnak minősülhet az olyan csoport is, amelybe tartozók közös jellemzője a szexuális irányultságon, vagy a nemi hovatartozáson vagy a nemi identitáson alapul.

LMBTI MENEDÉKKÉRŐK BEFOGADÁSI SZÜKSÉGLETEI

Az LMBTI menedékkérők sérülékenysége kapcsán kifejtett nemzetközi megállapítások a hazai helyzetet is jól leírják. A **Kúria Menekültügyi Joggyakorlat-elemző csoportjának** 2014 októberében megjelent összefoglaló véleménye¹³ szerint a meleg/leszbikus szexuális irányultság, a transzneműség vagy az interszexualitás „olyan fizikai vagy pszichés tulajdonság vagy állapot, amely a bántalmazással, embertelen bánásmóddal szemben különösen kiszolgáltatottá tesz a kérelmezőt az őrizet során”. A Kúria szerint mindez továbbá „kiválthatja a többi fogvatartott részéről a kiközösítést, zaklatást, bántalmazást, nemi erőszakot, stb. és a fogvatartott stigmatizáltságához vezet”. Bár a Kúria ezen megállapításait a menekültügyi őrizet kapcsán tette, a fent leírt problémák a befogadó állomáson történő elhelyezés kapcsán is fennállnak.

Az LMBTI menedékkérők magyarországi helyzetét különösen nehézé teszi, hogy az LMBTI emberekkel kapcsolatos előítéletek a magyar társadalomban is elterjedtek, melyek alól a

¹⁰ A meghatározás forrása: ua.

¹¹ ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (2012): *Guidelines on International Protection No. 1: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees* (HCR/GIP/02/01). Elérhető: <http://www.unhcr.org/3d58ddef4.pdf>

¹² ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (2012): *Guidelines on International Protection No. 9: Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees* (HCR/GIP/12/09). Elérhető: <http://www.unhcr.org/509136ca9.pdf>

¹³ Elérhető: http://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/menekultugyi_jecs_osszefoglalo_velemeny_2014okt20.pdf

menekültekkel kapcsolatba kerülő hatósági munkatársak és állampolgárok sem vonhatják ki könnyen magukat. A befogadó országban folytatódó homofób és transzfób inzultusok ugyanakkor újabb traumát jelentenek az LMBTI menedékkérők számára, amelyek ráakódnak, felerősítik a korábban elszenvedett traumákat.

A fenti emberi jogi jogsértéseknek nem csak az absztrakt veszélye áll fenn, de a területen dolgozó civil szervezetek több hasonló esetről bírnak tudomással. A **Magyar Helsinki Bizottság** munkatársai számtalan alkalommal voltak tanúi annak, hogy az örök lealacsonyító stílusban beszéltek a lakókkal, gyakran használva a „buzi” kifejezést. Olyan esetről is tudnak, amelyben egy meleg kérelmezőt az örök fizikai bántalmazásnak tettek ki a tusalóban. A **Háttér Társaság** szociális munkásoknak tartott képzése során szembesült olyan esettel is, amelyben egy meleg menedékkérőt lakótársai vélhetően rendszeres szexuális abúzusnak vetettek alá. A Helsinki Bizottság olyan esetről is tud, amelyben más táborlakók nyújtottak védelmet egy LMBTI társuknak – ez azonban a pusztán szerencsén múlt. Nem várható el a befogadó állomások és őrzött szálláshelyek lakóitól, hogy ilyen védelmi funkciót töltsenek be, mint ahogy nem jelent megfelelő védelmet az LMBTI kérelmezőknek, hogy biztonságuk társaik jóindulatán múlik.

A **transznemű kérelmezőknél** külön problémát jelenthet az olyan alapvető tevékenységek megoldása is, mint a tusolás, vagy öltözködés. Könnyen előfordulhat olyan eset, hogy egy transznemű menedékkérő sem a férfiak, sem a nők közt nem érzi magát biztonságban, és mindkét esetben ki lehet téve atrocitásoknak. További problémát jelent a megfelelő egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés is. Tekintettel arra, hogy a nemi átalakító beavatkozások nem minősülnek sürgősségi ellátásnak, térítésmentes igénybevitelükre csak akkor van lehetőség, ha a menedékkérő különleges bánásmódot igénylő személynek (az új terminológia szerint: különleges befogadási igényekkel rendelkező személy) minősül. Az ő esetükben ugyanis a jogszabály lehetővé teszi további indokolt egészségügyi szolgáltatások igénybevitelét is.¹⁴ Ez esetben is problémát jelent ugyanakkor, hogy a befogadó állomásokon szinte megoldhatatlan a megfelelő egészségügyi szolgáltatásokhoz, így pl. a hormonkezeléshez való hozzáférés, mivel a speciális szakértelemmel rendelkező szakemberek Magyarországon csak néhány egészségügyi intézményben érhetőek el.

A lakótársak által elkövetett abúzussal szemben az egyébként segítőkész személyzet is csak keveset tehet. Az egyik ilyen intézkedés lehet, hogy szemben a befogadó állomások általános gyakorlatával, az LMBTI menedékkérőket nem a saját etnikai-kulturális csoportjukkal együtt helyezik el, hiszen ebben a környezetben nagy valószínűséggel ugyanazon bánásmódnak lesz kitéve, amely miatt menekülni kényszerült. A tapasztalatok szerint a magyar hatóságok még ezt a legalapvetőbb megelőző intézkedést sem teszik meg. A nemzetközi gyakorlatban az LMBTI emberekkel kapcsolatos biztonsági kockázatok megelőzésére a **magánszálláson történő támogatott elhelyezés** terjedt el. Ennek jogszabályi keretei ugyanakkor Magyarországon nem adóttak, mivel még ha a hatóságok engedélyezik is a menedékkérők magánszálláson történő elhelyezését, ennek igénybeviteléhez a menedékkérők semmilyen anyagi támogatást nem kapnak. Aki a magánszállást választja, nemcsak a befogadó állomáson elérhető természetbeni szolgáltatások (szállás, étkezés, ruházat) ellenértékétől esik el, de a befogadó állomáson elhelyezetteknek egyébként járó költőpénztől is. Egyéb támogatás hiányában ezért egy elhúzódó eljárás esetén ezen menedékkérők a hajléktalanná válást kockáztatják. A gyakorlatban ezért az LMBTI menedékkérők sok esetben még biztonsági kockázat esetén sem a magánszállást választják, hanem a befogadó állomáson a saját szobájukba zárkózva töltik idejük nagy részét. Ez a megoldás viszont nem felel meg a nemzetközi standardokban, és a befogadási irányelvben foglalt elvárásoknak, és nagyban

¹⁴ 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról, 34. § (1) bek.

csökkenti a későbbi sikeres integráció lehetőségét. A jelenlegi jogszabály súlyos hiányossága tehát, hogy nem ismeri el, hogy egyes sérülékeny menedékkérők esetén a magánszálláson történő elhelyezés a biztonság garantálásának és a megfelelő egészségügyi ellátás biztosításának egyetlen lehetséges módja, ezért ilyen esetekben a magánszálláson történő elhelyezés költségeit legalább részben a menekültügyi ellátórendszernek kellene magára vállalnia.

Megállapítható tehát, hogy az LMBTI emberek a befogadási körülmények során is olyan sajátos szükségletekkel rendelkeznek, amelyek az eljáró hatóságok részéről fokozott figyelmet igényelnek, ezért érdemes ezen szempontokat külön is nevesíteni a különleges befogadási igényekkel rendelkező személyek között. Áltanosságban is megállapítható ugyanakkor, hogy a különleges befogadási igények érvényesítése a menekültügyi őrizet keretei között nehezen kivitelezhető, ezért a különleges befogadási igényekkel rendelkező személyeket csak végső esetben szabad menekültügyi őrizetnek alávetni.

Mindezek alapján az alábbi szövegszerű módosítást javasoljuk:

A tervezet 31. § (1) bekezdése az alábbiak szerint egészüljön ki:

k) különleges befogadási igényekkel rendelkező személy: olyan sérülékeny személy, különösen a kiskorú, a kísérelő nélküli kiskorú, az idős, a fogyatékkal élő személy, a várandós nő, a kiskorú gyermeket egyedül nevelő szülő, az emberkereskedelem áldozata, a súlyos betegségben szenvedő személy, a mentális zavarokban szenvedő személy, **a szexuális irányultsága vagy nemi identitása miatt sérülékeny személy**, valamint a kínzást, nemi erőszakot vagy a pszichikai, fizikai vagy szexuális erőszak más súlyos formáját elszenvedett személy – ide értve a női nemiszerv-csonkítást elszenvedett személyt –, akinek különleges garanciákra van szüksége ahhoz, hogy a számára elismerését kérőként biztosított jogokkal élhessen és elismerését kérőként előírt kötelezettségeinek eleget tehessen;”

A Metv. 31/B. § egészüljön ki egy új, (4) bekezdéssel:

A menekültügyi őrizet különleges befogadási igényekkel rendelkező személyekkel szemben csak végső intézkedésként rendelhető el.

Emellett fontosnak tartjuk, hogy a törvényjavaslathoz készülő végrehajtási rendelet a különleges befogadási igényekkel rendelkező személyek esetén kifejezetten tegyen említést a magánszálláson való elhelyezés lehetőségéről, és teremtsen meg a magánszálláson való elhelyezéshez kapcsolódó költségek megtérítésének lehetőségét, legalább a befogadó állomásokon nyújtott természetbeni szolgáltatások ellenértékének erejéig.

ELJÁRÁSI GARANCIÁK

Az irányelvek nem rögzítik, hogy a különleges eljárási és befogadási igényekkel rendelkező személyek beazonosítására milyen eljárást kell alkalmazni; a tagállamok szabadon dönthetnek róla, hogy az közigazgatási eljárás formájában történjen-e vagy sem. Szemben azonban a korábbi irányelvvel, amely csupán az „egyedi helyzet figyelembe vételét” írta elő (2003/9/EK 17. cikk 1. bek.), az új befogadási irányelv már egy „ésszerű időtartamon belül elvégzett” felmérést követel meg, amelynek során a „tagállamok megjelölik ezen igények jellegét”. Az 1. melléklet kötelezi a tagállamokat, hogy a jelentéstételi űrlapon írják le „a különleges befogadási igényekkel rendelkező személyek beazonosításának különböző lépéseit, ideértve a felismerés pillanatát, valamint annak következményeit az ilyen igények kezelésére nézve.” Emellett a befogadási irányelv egyértelműen előírja, hogy menedékkérők „az irányelv szerinti ellátások nyújtásával, megvonásával vagy korlátozásával kapcsolatos

határozatokkal (...) szemben a nemzeti jogban előírt eljárások szerint jogorvoslattal élhessenek”.

A hatályos magyar szabályozás nem tartalmaz külön eljárást a különleges bánásmódot igénylő személyek beazonosítására, nincs külön értékelési eljárás, az értékelésre az egyes hatósági döntések meghozatala során kerül sor. Álláspontunk szerint ez a szétaprózott értékelés sem nem hatékony, sem nem kellően transzparens, nem biztosít megfelelő jogorvoslati lehetőséget, és ezért nem felel meg az irányelvben foglalt elvárásoknak.

Véleményünk szerint a különleges eljárási és befogadási igényekre vonatkozó értékelést érdemes lenne a jelenleginél részletesebben szabályozni, az egyedi értékelés eredményéről formális közigazgatási határozatot hozni. Megfontolandónak tartjuk, hogy ezen eljárás legfontosabb elemei a Metv.-ben, és ne csak a végrehajtási rendeletben kerüljenek szabályozásra.